

Prokrustes' politik i förskolan?

förskola för de allra minsta

På gott och ont.

159 sidor.

Författare: Magnus Kihlbom, Birgitta Lidholt och Gunilla Niss.

Förlag: Carlssons, 2009.

ISBN 978-91-7331-267-7

Den antike värdshusvärd Prokrustes yxade till sina gäster efter de sängar han hade tillgängliga. Var besökaren för lång högg han av en bit. Många kommunpolitiker gör något liknande med förskolan. Föds det många barn kläms det bara in fler i förskolans småbarnsgrupper. Politiker och tjänstemän är i hög grad okunniga om både barnens och personalens behov, hävdar barnpsykiatern Magnus Kihlbom i en banbrytande bok om förskolan för de allra minsta.

Förskolan är en fråga om folkhälsa, är budskapet i boken. Vi vet att en förskola av hög kvalitet har effekter långt upp i tonåren på både social och kognitiv förmåga, på koncentration och inlärning. Vi vet också att strukturella kvalitetsfaktorer är personalitet, gruppstorlek, kontinuitet, personalens utbildning och kompetens, det vill säga allt påverkbara av politiska beslut. Vi vet dessutom att föräldrars betydelse för det lilla barnets utveckling i allmänhet är större än förskolans och att deras viktigaste beslut är vistelsetid och val av förskola. Slutligen vet vi också att en låg kvalitet i förskolan är skadlig åtminstone för de svagare små.

Medförfattarna, en psykolog och en pedagog, påstår liksom Kihlbom att kvaliteten i förskolan har sjunkit under 00-talet. Det gäller framför allt 1–3-åringarna på grund av att barngrupperna är stora och kunskaperna om små barns utveckling och behov otillräckliga. Gruppstorleken är rekommenderad till 15 barn men är i verkligheten 17 i genomsnitt. Och då följer man inte rekommendationen att varje barn under två år ska räknas som »tvenne«.

Ibland tar man också bara hänsyn till kvoten personal/barn. Men vi vet att fyra pedagoger på 25–30 barn har säm-

Föds det många barn kläms det bara in fler i förskolans småbarnsgrupper. Politiker och tjänstemän är i hög grad okunniga om både barnens och personalens behov, hävdar barnpsykiatern Magnus Kihlbom i en banbrytande bok om förskolan för de allra minsta.

Foto: Colourbox

re kvalitet än två i en hälften så stor grupp. Miljöfaktorer som buller och antal relationer spelar också roll.

Två viktiga reglerbara faktorer som föräldrarna svarar för är vistelsetiden och invänjningen. En fjärdedel av 1–2-åringar vistas i dag i förskolan 36 timmar per vecka eller mer. Alltså en full arbetsvecka vid ett års ålder! En sådan belastning kan inte ens den bästa kvalitet kompensera för. Och invänjningen måste få variera i tid med barnets behov och graden av anknytning till pedagogerna. Boken framhåller klart att barnet klarar att knyta an till ytterligare en vårdare utan att kvaliteten på kontakten med föräldern försämras. Men det förutsätter kontinuitet bland personalen.

Att 1–2-åringar har särskilda behov jämfört med 3–5-åringar är inte så konstigt med tanke på hjärnans explosiva utveckling under andra levnadsåret. Den snabbt förändrade tidsuppfatt-

ningen är ett enda exempel, och av betydelse för vistelsetiden. Kihlbom har sedan flera år hävdat betydelsen av nya neurobiologiska fynd för att förstå barns utveckling, och han anser att utbildningarna inom förskoleyrkena måste förbättras och kunskaperna spridas.

Det är en folkhälsouppgift för barnläkare att stärka förskolans kvalitet genom information till beslutsfattare och föräldrar. Ovetande politiker kan annars använda Prokrustes' princip och forma grupperna efter aktuella resurser i stället för barnens behov. Boken är ett utmärkt hjälpmedel för utbildning och har sin tyngdpunkt i en stor översikt av aktuell forskning på området. Jag kan bara citera ur förordet av professor Hugo Lagercrantz: Ett pionjärarbete om förskolans positiva betydelse men också om dess problem.

Bengt Lagerkvist
docent,

Umeå universitet, Rehab Euro AB